

ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ POPRZEZ OCHRONĘ ZWIERZĄT

Definicja zrównoważonego rozwoju stanowi, iż opiera się on na zasadzie, że „potrzeby obecnego pokolenia należy zaspakajać bez uszczerbku dla możliwości zaspakajania potrzeb przyszłych pokoleń”. Traktat o UE wymaga, aby zasada ta była podstawą polityki europejskiej – bez względu na dziedzinę. Z związku z powyższym w czerwcu 2006 roku Rada Europejska przyjęła odnowioną strategię zrównoważonego rozwoju (SZR UE), opartą na pierwotnym dokumencie z roku 2001.

Zgodnie z odnowioną strategią należy poszukiwać możliwości korzystnych zarówno z punktu widzenia ochrony środowiska, jak i rozwoju gospodarczego. Ochrona zwierząt została dostrzeżona jako dziedzina umożliwiająca realizację takich celów SZR UE jak „dalsza promocja wysokich standardów zdrowia i dobrostanu zwierząt w UE i na świecie” i „unikanie nadmiernej eksploatacji zasobów naturalnych”, w tym na polu rolnictwa „poprzez nowe ramy prawne promujące rolnictwo ekologiczne i dobrostan zwierząt”. Wspólne działania, przyczyniające się zarówno do poprawy dobrostanu zwierząt, jak i zrównoważonego rozwoju, mogą wchodzić w zakres wielu dziedzin SZR UE.

Zdrowie publiczne

Jednym z nadrzędnych celów SZR UE jest „promocja dobrego zdrowia publicznego na równych warunkach i poprawa ochrony przed zagrożeniami dla zdrowia”. Następujące możliwości - korzystne zarówno z punktu widzenia zrównoważonego rozwoju, jak i dobrostanu zwierząt - mogą pomóc osiągnąć ten cel:

- **Zmniejszanie zagrożeń dla zdrowia związanych z intensywną produkcją zwierząt:** w gospodarstwach prowadzących intensywny chów zwierząt nadmierna obsada i częsty brak właściwych warunków higienicznych sprzyjają gwałtownemu rozprzestrzenianiu się chorób zakaźnych, które rozprzestrzeniane są również poprzez transport żywych zwierząt na dalekie odległości. Niektóre z tych chorób to zagrażające zdrowiu ludzkiemu zoonozy. Ich zwalczanie i kontrola wiązą się ze znacznymi stratami ekonomicznymi. Promocja zapobiegania chorobom może poprawiać poziom dobrostanu zwierząt i ograniczać ryzyko dla zdrowia zarówno zwierząt, jak i ludzi, a także pociągnąć za sobą poważne oszczędności ekonomiczne.
- **Zmniejszanie zagrożeń związanych z handlem egzotycznymi zwierzętami:** wśród czynników prowadzących do przenoszenia się zoonoz na człowieka znajduje się bliski kontakt z dzikimi zwierzętami importowanymi w ramach handlu międzynarodowego. UE jest poważnym importerem egzotycznych zwierząt schwytych na wolności dla potrzeb handlu z przeznaczeniem na chów domowy, przy czym istnieje bardzo niewiele przepisów dotyczących kontroli sanitarnej w tym zakresie. Badacze ostrzegają, że należałoby wprowadzić zakaz handlu niektórymi gatunkami w związku z zagrożeniem, jakie niosą one ze sobą dla ludzkiego zdrowia. Koncentracja wysiłków na zmniejszeniu, a w niektórych przypadkach eliminacji handlu dzikimi zwierzętami byłaby ekonomicznym sposobem zmniejszenia zagrożenia zdrowotnego dla ludzi i zwierząt, jak również rozwiązania niektórych związanych z tym problemów z zakresu dobrostanu zwierząt, przy jednoczesnym zmniejszeniu ekonomicznych skutków epidemii.
- **Ograniczanie stosowania antybiotyków dla potrzeb uniknięcia rozwoju oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe:** wiele patogenów odpowiedzialnych za poważne choroby człowieka rozwinęło oporność na środki przeciwdrobnoustrojowe, co po części jest skutkiem nadmiernego stosowania tych środków w przemysłowej produkcji zwierząt.
- **Promocja wysokiego poziomu dobrostanu zwierząt w ramach działań na rzecz wysokiej jakości żywności:** związek pomiędzy jakością żywności a dobrostanem zwierząt został podkreślony w reformie Wspólnej Polityki Rolnej w roku 2003. Niektóre wymogi programów certyfikacji jakości żywności obejmują zapewnienie odpowiedniego poziomu dobrostanu zwierząt, gdyż lepszy poziom dobrostanu wiąże się z lepszą jakością żywności, a ponadto z większym zyskiem.

- **Promocja wysokich standardów z zakresu dobrostanu zwierząt w handlu międzynarodowym:** wiele państw rozwijających się dysponuje znacznymi terenami i stosunkowo tanią siłą roboczą, tj. elementami niezbędnymi dla potrzeb dobrego chowu zwierząt. Kraje te mogą wykorzystywać powyższe atuty w handlu produktami rolnymi, z możliwością kierowania oferty do atrakcyjnego cenowo rynku ekologicznego w krajach rozwiniętych.
- **Promocja alternatywnych metod przeprowadzania testów dla potrzeb redukcji zagrożenia ze strony środków chemicznych:** zgodnie z programem REACH zostaną przeprowadzone badania 30.000 środków chemicznych w celu sprawdzenia, czy nie stanowią one zagrożenia dla środowiska i ludzkiego zdrowia; testy te będą przeprowadzone z wykorzystaniem milionów zwierząt. Zastosowanie alternatywnych, nie wymagających testowania zwierząt metod przeprowadzania badań, jest bardziej etyczne i prowadzi do uzyskiwania lepszych wyników naukowych. Co ważne, większość rozwiązań alternatywnych jest również tańsza i wymaga mniej czasu.

Gospodarska zasobami naturalnymi

Jednym z nadrzędnych celów SZR UE jest „poprawa gospodarki zasobami naturalnymi i unikanie ich nadmiernej eksploatacji z uwagi na korzyści przynieszone przez ekosystemy”. Korzystne dla wszystkich możliwości istnieją w następujących dziedzinach:

- **Handel dzikimi gatunkami fauny i flory i powstrzymywanie utraty różnorodności biologicznej:** EU jest jednym z największych importerów dzikich zwierząt na świecie, przy czym handel ten napędzany jest przez rosnący popyt na zwierzęta egzotyczne wykorzystywane jako zwierzęta domowe. Jako znaczący konsument dzikich gatunków fauny i flory, UE jest szczególnie zobowiązana do zapewnienia, aby taki handel nie stanowił zagrożenia dla istnienia gatunków. Zmniejszenie wielkości handlu egzotycznymi zwierzętami zmniejszyłoby również nierozłącznie z nim związane problemy z zakresu dobrostanu zwierząt.
- **Ekstensyfikacja produkcji rolnej:** przy prawidłowym prowadzeniu produkcji, rolnictwo ekstensywne może stanowić szansę na korzystne rozwiązanie problemów związanych z niskim poziomem dobrostanu zwierząt i zanieczyszczaniem środowiska nadmierną ilością obornika, którymi charakteryzują się systemy intensywne.
- **Środowisko morskie i zrównoważony rozwój łowisk:** redukcja połowów gatunków innych, niż docelowe pomoże zachować gatunki fauny morskiej i zapewnić ochronę delfinów i morswinów, które są często przypadkowo chwytane w narzędzia połowowe. Połowy waleni nadal zagrażają przetrwaniu wielu małych gatunków tych ssaków. UE musi zainwestować więcej wysiłku w ochronę waleni. Z punktu widzenia dobrostanu zwierząt, nie istnieją humanitarne metody pozbawiania ich życia i jedynym rozwiązaniem jest wprowadzenie zakazu połowów na nie.
- **Akwakultura i zrównoważona gospodarka łowiskami:** aby stanowić zrównoważoną alternatywę dla wytrzebionych zasobów dzikich ryb, akwakultura musi być prowadzona w sposób przyjazny dla środowiska i dobrostanu zwierząt.

Zmiana klimatu

Jednym z nadrzędnych celów SZR UE jest „ograniczenie zmian klimatu oraz ich kosztów i negatywnych skutków, jakie obciążają społeczeństwo i środowisko”. Polityka wspierająca bardziej ekstensywne formy rolnictwa niesie ze sobą możliwości korzystne zarówno z punktu widzenia rozwoju zrównoważonego, jak i dobrostanu zwierząt. Na przykład w porównaniu z metodami produkcji intensywnej, ekstensywna produkcja zwierząt może dramatycznie zmniejszyć emisję metanu.

Zrównoważona konsumpcja i produkcja

Jednym z nadrzędnych celów SZR UE jest „propagowanie modeli zrównoważonej konsumpcji i produkcji”. Rynek produktów wyprodukowanych z poszanowaniem dla dobrostanu zwierząt (a tym samym wyprodukowanych w sposób bardziej zrównoważony) rośnie wraz z rozwojem świadomości społeczeństwa. Przyczynia się to w konkretny sposób do osiągnięcia celu, jakim jest promocja modeli zrównoważonej konsumpcji i produkcji.

PRAKTYCZNE DZIAŁANIA

Praktyczne działania, które pomogą poprawić poziom dobrostanu zwierząt i zrównoważony rozwój w dziedzinach, które zostały wspomniane powyżej (zarówno na poziomie UE, jak i krajowym), mogą obejmować:

- wprowadzenie instrumentów rynkowych mających na celu internalizację kosztów, takich jak podatek od nadmiernej produkcji obornika, czy zmniejszenie podatku od produktów zwierzęcych pochodzących z systemów produkcyjnych o charakterze zrównoważonym;
- wykorzystywanie środków WPR przeznaczonych na rozwój wsi, podwyższenie wysokości tych środków oraz wymóg, aby działania na rzecz ekstensywnej produkcji zwierząt i stosowania wysokich standardów z zakresu dobrostanu zwierząt były ujmowane w planach rozwoju wsi wszystkich Państw Członkowskich;
- propagowanie zmian modeli konsumpcji i produkcji, wspierających odchodzenie od nie zrównoważonej eksploatacji zwierząt;
- przepisy z zakresu zamówień publicznych realizowanych przez rządy, samorządy, szkoły, szpitale, siły zbrojne i więzienia, wspierające konsumpcję zrównoważoną i przyjazną dobrostanowi zwierząt;
- zamówienia prywatne: przyjęcie przez supermarkety, producentów żywności i sieci restauracji – w ramach Strategii Odpowiedzialności Społecznej Przedsiębiorstw - polityki pozyskiwania produktów wyprodukowanych w sposób zrównoważony i zgodnie z dobrymi standardami z zakresu dobrostanu zwierząt;
- ramy prawne i mechanizmy wdrażania, które wspierają rozwój produkcji zwierząt odbywającej się w sposób zrównoważony, przynoszący zysk i przyjazny dobrostanowi zwierząt;
- przyjęcie w negocjacjach z WTO pozycji negocjacyjnej, która postrzega dobrostan zwierząt jako element preferencji konsumpcyjnych i kwestię pozahandlową, co pozwoli rządów wspierać finansowo producentów stosujących wysokie standardy z zakresu dobrostanu zwierząt;
- ujęcie działań z zakresu poprawy dobrostanu zwierząt wśród wskaźników unijnej i krajowej SZR;
- propagowanie wśród państw rozwijających się zrównoważonej produkcji zwierząt jako alternatywy dla przemysłowej produkcji zwierząt poprzez pomoc na rzecz rozwoju i szkoleń;
- zapewnienie, aby dobrostan zwierząt był ujęty w dwustronnych/wielostronnych umowach handlowych i weterynaryjnych;
- redukcja importu egzotycznych zwierząt dla potrzeb handlu z przeznaczeniem na chów domowy.

Więcej informacji i bardziej szczegółowe opracowanie można uzyskać od Eurogrupy.